

הקריה האקדמית אונו
Ono Academic College

ידיעון / יולי 2024
**הפקולטה למדעי
הרוח והחברה**

לזכרו של פרופ' עמנואל גרופר (ז"ל)

תוכן עניינים

4	פרידה מעמנואל גרופר	פתיחה
6	איך לומדים תחת אש	מלחמה
8	יומנו של מילואימניק	טראומה
10	כשהמורה ערביה ובית הספר יהודי	דו-קיום
14	צמצום פערים מוקדם	הגיל הרך
16	האלופות של אונו	ספורט
18	כושלים ממשבר למשבר	חינוך
20	טיפול מוסיקלי בזמן מלחמה	מוסיקה

דבר הדיקנית: הספד לפרופ' עמנואל גרופר

הקריה האקדמית אונו נפרדת מחברנו, פרופ' עמנואל גרופר, שהלך החודש לעולמו. מצורפים הדברים שאמרה פרופ' טובה הרטמן לזיכרו

הסיפור המשפחתי, הוא שיתף, השפיע על הבחירה שלו לעבוד עם נוער בסיכון – בתחילה כמדריך, אחר כך כמורה, מרצה וכחוקר. למרות שהתחיל כמתמטיקאי בהשכלתו, הוא הרגיש שהנשמה שלו נמצאת שם, עם בני הנוער. כפי שהיו כאלה שהצילו את הוריו בימי ילדותם, כך הוא ביקש להציל בעצמו אין ספור נערים ונערות.

במהלך השנים הוא הבין לעומק שאף שכולם קיבלו את התווית "נוער בסיכון", לכל אחת ואחד מהם יש סיפור אחר: הנער מיישוב מרוחק בפזורה הבדואית בלי תנאים להתפתחות, נערה מרדנית שהמערכת הרגילה לא ידעה להתמודד איתה, בן להורים מסוכסכים שהעדיף את השקט של הגנים הציבוריים על פני הבית המפחיד ונפגעת אלימות מינית.

כל אחד ואחת – סיפור בפני עצמו. ובתפיסה שלו כל אחת ואחד – עולם ומלואו, שצריך לתת להם מענים פרטניים שייחודיים להם ושחייבים להכשיר סטודנטים שיידעו להכיר באינדיבידואליות שלהם.

אצלנו בקריה, עמנואל פגש סטודנטים מתרבויות שונות ומבתי שונים, והוא סיפר כמה חשוב לו לחבר אותם לאקדמיה: דרוזים, בדואים, מוסלמים, נוצרים, יהודים וחרדים מכל גווי הקשת, קבוצות של שוטרים, כדורגלנים, כבאים, דור ראשון להשכלה, דור שני ושלישי. הוא פעל ללא הרף על מנת להכשיר אותם איך לעבוד בצורה הכי מקצועית עם הדור החדש של נערים בסיכון.

על כולם הוא הסתכל בגובה העיניים, ללא שיפוטיות. בשילוב של אהבה אמיתית לסטודנטים, לאנשים, ומתוך תחושת ביטחון עצמי עמוקה של אדם שלא מרגיש מאוים מכאלה ששונים ממנו.

את עמנואל – כמה קשה לומר "זיכרו לברכה" – פגשתי לראשונה כשהמכללה שבה עבד נקלעה לקשיים ובסופו של תהליך התאחדה עם הקריה האקדמית אונו.

כבר אז התרגשתי מהמחויבות הטוטאלית שלו לסטודנטים: בזמן שכל כך הרבה מרצים שלא קיבלו משכורת התפטרו, עמנואל בחר להישאר ולהוביל את החוג, גם ללא משכורת עד לאיחוד, מכיוון שעמנואל לא עוזב תלמידים ולא עוזב שיש קשיים. יחד, הקמנו את בית הספר לחינוך באונו והוא עמד בראש ה-B.A. בשנים הקריטיות של ההקמה וכל הצלחה שלנו היא הצלחתו.

התרגשתי והערכתי אותו, אבל כולנו התאהבנו בעמנואל כאשר הוא סיפר בהרצאה לסגל בצניעות האופיינית לו ובעיניים בורקות כיצד טיפל בילדי מהגרים לא-חוקיים שברחו לישראל והגן עליהם בדרכים שונות ויצירתיות על מנת שלא ייעצרו על ידי הרשויות ויחוו שוב טראומה.

בסמינר אחר שהעביר לסגל, למדנו שורשיה של המחויבות הזו שלו. הוא סיפר לנו על אלה שהצילו את הוריו בצרפת, במלחמת העולם השנייה. את אביו הסתירו תושבי כפר שהוכרו לימים כולם כחסידי אומות העולם; ואת אמו הצילו זוג נוצרים פרוטסטנטים, שסיכנו את חייהם על מנת שהיא תוכל לחיות.

"בזכות האנשים האלה אני נולדתי", הוא אמר, ובעל כרחו נאבק על מנת שהמשפחה הזו תקבל הכרה ושבתם. אנני קורט תקבל בשמם את אות חסידי אומות העולם. כמו תמיד במקרה שלו – הוא חקר, חיפש מסמכים, השקיע שעות ארוכות ועשה את כל מה שצריך כדי שזה יקרה.

עודד את המרצים לחקור, ודאג שתקציבי המחקר יגיעו לכל מי שראוי לכך.

לא פחות משהיה יסודי ומעמיק, עמנואל היה יצירתי ומגוון ובמשך השנים עסק בפרדיגמות שונות של מחקר ושל עבודה: כל העת הוא התפתח, השתנה, גיוון. המחקרים והספרים שכתב, הם אבני יסוד בתחום הנוער בסיכון בישראל ובעולם, ונלמדים בכל בתי הספר לחינוך.

עמנואל היה גם איש משפחה בכל רמ"ח אבריו, דיבר על ילדיו ונכדיו ושייתף על האהבה ועל הקשר העמוק שלו עם אישתו מרים.

עמנואל, קשה לקלוט שאי אפשר יהיה להתקשר אליך, להתייעץ, לחשוב ביחד וסתם לפטפט כחברים. נפרדת מאיתנו בפסח, חג שכל כולו מושתת על זיכרון הסבל לצורך תיקון ועל "כל דיכפין ייטה ויאכל": בדיוק כפי שהיית.

נתגעגע אליך מאוד.

ברגישות הוא נתן להם מקום והעביר להם את הניסיון הרב שצבר כחוקר וכמדריך. מעבר לחומר הלימודים הקלאסי, היה חשוב לו שכל התלמידים יקראו את ספרו של יאנוש קורצ'אק, "כיצד לאהוב ילדים"; ובאותה מידה הוא ביקש להקפיד שכל בוגר שלנו יכיר ויקרא את אמנת האו"ם בדבר זכויות הילד, מכיוון שכל ילד ראוי שיראו אותו ויכירו בזכויותיו.

נוסף על עבודתו האקדמית והפדגוגית, עמנואל לקח על עצמו גם את האחריות על אישורי המל"ג לתוכניות שלנו, דבר שדרש את המיומנויות הייחודיות שלו: ארגון, עומק, סדר וחוכמה, הרבה חוכמה. כל מי שעבדו איתו בתהליכים המורכבים הללו, דיברו על הרוגע שהשרה סביבו ועל העבודה בשיתוף פעולה מלא.

נוסף על כך, הוא היה אחראי גם על קידום הסגל ועל תקציבי המחקר. גם את התפקידים הקשים הללו הוא עשה בנועם, ברגישות ובמקצועיות: וידא שהמכתבים מנוסחים באופן מדויק, שהוועדות שאנו מקימים יתקתקו וימלאו את תכליתן, נתן טיפים איך לעמוד בכללים.

לומדים תחת אש

סטודנטיות לתואר השני בחינוך וחברה, בדקו מה עובר בימים הללו על התלמידים שמתגוררים בקו העימות בצפון. המסקנות, כמצופה, עגומות ומטרידות

את השאלון העבירו המורות בבית הספר לכל השכבות, בשפה הערבית, והם חולקו לתחומים שונים שבכל אחד מהם הופקו מסקנות בנפרד. שיעורי ההשתתפות ומילוי השאלונים היו גבוהים יחסית, ומרבית התלמידים שיתפו פעולה.

בתחום הרגשי-פיזי, עולה מהתוצאות תמונה מדאיגה. תלמידים רבים הביעו דאגות מהמלחמה, והדאגות הללו באו לידי ביטוי גם בתסמינים פיזיים כמו כאבים בגוף, או במה שנראה כדיכאון – רצון לישון במקום להשתתף בשיעורים.

"התלמידים שלנו – וגם ההורים שלהם – מקבלים סיוע רגשי מטעם בית הספר, בליווי היועצים ואנשי המקצוע השונים", מציינות הסטודנטיות, ואף על פי כן הם מתמודדים עם קשיים שונים ומגוונים.

בתחום חברתי, נראה כי המלחמה לא משפיעה באופן משמעותי על התלמידים. רובם המוחלט דיווחו כי הם נפגשים עם חבריהם, מדברים בקבוצות ומסייעים זה לזה.

במסגרת הקורס "חינוך וחברה במאה העשרים ואחת", ביקשו הסטודנטיות אינאס סעד, דלאל שנאן, מיסא עבד אלולי ומדלין בטחיש לבדוק את מצבם של התלמידים באזור קו העימות, שם הן מתגוררות, על מנת להציע פתרונות אפשריים למורים המלמדים בבית ספרן.

במסגרת העבודה, שלחו הסטודנטיות שאלונים לכ- 250 תלמידות ותלמידים, וביקשו מהם להשיב על כמה שאלות שמהן ניתן ללמוד על מצבם הרגשי והלימודי בימים המורכבים הללו. אמנם חלק מהתלמידים פונו לאזורים בטוחים יותר, אך חלקם, למשל ביישוב ערב על עראמשה, נותרו להתגורר תוך שהם סופגים ירי בלתי פוסק מלבנון.

"אנחנו ארבע סטודנטיות ומורות שגרות בקו העימות בצפון", הן מספרות. "במשך תקופה ארוכה בתחילת המלחמה נאלצנו ללמד בזום, עד שקיבלנו הנחיות ללמד באופן היברידי – חלק מהתלמידים שלנו נכנסים לשיעורים ואינם משתפים פעולה בכלל, מה שעורר בנו הרבה ספק והדאיג אותנו. לכן ביקשנו לבדוק באמצעות שאלונים מה עובר על התלמידים מבחינה רגשית, חברתית ולימודית, וגם את מידת שביעות הרצון שלהם מהלימודים מרחוק".

בזום באופן אפקטיבי. בהמשך, נבנתה תוכנית עבודה מול שאר המורים, במסגרתה יסייעו להם לבנות מאגר שיעורים בשילוב אמצעים דיגיטליים שמושכים את התלמידים ללמידה בזום.

נוסף על כך, נערך פיילוט של "חבר מביא חבר", במסגרתו מבקשים מהתלמידים שנכנסים ראשונים לזום להתקשר לתלמידים אחרים מאותה כיתה; ומי שמצליח להכניס חבר מקבל בונוס בציון. "זה הצליח באופן יוצא דופן", הן מדווחות. "הוספנו גם בונוס על השתתפות בשיעור, לא משנה באיזו דרך, והתלמידים התלהבו והשתתפו בשיעורים גבוהים יותר".

בתחום הלימודי – שם המחנכים מקפידים להיפגש עם התלמידים בזום בכל יום למשך שעה, לפעילות ושיחות – רוב גדול מקרב התלמידים דיווחו כי הם משתתפים בשיעורים. חלקם הביעו ביקורות שונות – בעיקר על שיעורים שאינם מותאמים לזום. "מורים שנכנסים לזום ומעבירים חומר וזה משעמם", אמרו. מאידך, פרגנו למורים המשלבים אמצעי למידה כמו סרטונים ומשחקים, וטענו כי הדבר מסייע להם בתהליכי הלמידה.

עם הממצאים המלאים, שיפורסמו בהמשך בהרחבה, בנו המורים תוכנית התערבות: ראשיתה בעבודה עם הצוותים בעברית ובערבית, והדגמה כיצד מלמדים

בין עזה לאונו

מתן (שם בדוי) יצא מעזה אחרי תקופה ארוכה של מילואים. הבעיה, הוא מתאר, שעזה עדיין נשארה בתוכו. כעת הוא מבקש שנפקח עיניים ונשים לב

הלילות מתערבבים בימים והסיוטים – במציאות. אולי נפצעת, אולי בכלל מתתי ואני בדרך לגן עדן או לגיהנום. קול קורא בשמי, ורק בפעם השלישית אני מצליח לפקס את עצמי ולהבין. "הכול טוב?" שואל האיש שמולי.

חולפת עוד דקה ארוכה, בטרם אני מצליח לענות, לא לפני שאני ממקם את עצמי מחדש במציאות: אני בקמפוס החדש של הקריה האקדמית אונג, בתחילתו של השיעור הראשון היום. כלומר, גופי שם אבל הראש והנפש – הרחק בעזה. אולי אני יצאתי ממנה והמשכתי בחיי, לפחות זמנית, אבל היא לא עזבה אותי לרגע.

בשבועות המעטים שחלפו מאז, כל צליל מזכיר לי ירי; כל שריקה – טיל; כל רחש בשיחים – מארב. כל פנים חדשות או ישנות – את הפנים של החברים שאיבדתי, או אלה שנפצעו לצדי.

במשך שבועות רבים כל כך נלחמתי – מלחמה צודקת, ראויה, הכי ראויה – עד שהמלחמה הפכה לחלק בלתי נפרד ממני. מבחינה קלינית, אני כנראה לא סובל מפוסט-טראומה. עדיין. פגשתי פסיכולוגית, עברתי אבחון. "אתה לגמרי בסדר", הייתה האבחנה.

שעות הצהריים, אני מחנה את הרכב בחניית העפר וצועד לאט, בדריכות גבוהה. מסביב נשמעים מדי פעם בומים, שכל אחד מהם גורם לי להתכוּפף בבהלה. "שלנו או שלהם?", אני שואל את עצמי בשקט ובוחן במבטים את הסביבה, לראות מהיכן יכולה להגיע הסכנה. פתאום, רחש מהשיחים. אני מסתתר מאחורי סלע, סופר עד שלוש ואז יוצא. הכול בסדר, הפעם.

הצעידה איטית, במזג אוויר חמים. הנוף מוכר אבל זר כל כך. בליבי אני נושא תפילה, שהיום הזה יעבור בשלום. עוד יום, ואז עוד אחד עד שהכול יסתיים. שריקה נשמעת משמאל. זאת נפילה, בטוח. אני עוצם עיניים ולוקח שאיפה עמוקה של חמצן לריאות. הם לא ינצחו אותי, אני אומר. אני לא מפחד.

אני, שעמדתי מול המוות פנים אל פנים ויכולתי לו, לא צריך לפחד. אני בטוח, מוגן, הם לא יכולים לפגוע בי. אבל הפחד מטבעו מחלחל – מהדלת, מהחלון, מהאוזניים, מהלב.

כעבור דקות אחדות שנדמות לי כנצח, אני מתיישב סוף סוף. סביבי המולה, אך אני נחוש למנוע מהקולות והמראות לחדור את מסך הבטון שבניתי. אני עוצם עיניים ונשען לאחור, ושוב הקולות מתגברים, ומעת לעת נשמעת נפילה או צליל הדף.

של אירועי השבעה באוקטובר והמלחמה שהחלה מיד לאחר מכן. אלה מהם ששחררו ללא אבחנות קליניות, כבר חוזרים לחיים. כמוני.

שימו לב, תתעניינו. אם אתם רואים אותנו קופצים מכל רעש, אם אתם מזהים שאנחנו קצת מעופפים, לא מרוכזים – תבינו אותנו. תגלו אמפתיה, תנו לנו מקום אצלכם בעולם. אנחנו בסדר, נהיה בסדר. זו רק תקופה כזו, אתם יודעים, שהמלחמה מלווה אותנו לכל מקום. בסוף היא תיגמר. נכון?

יש בוודאי אנשים במצב גרוע משלי – אני תפקודי, מצליח ללמוד, מצליח לחזור לעבוד; אבל המלחמה, היא עדיין חיה בתוכי. כנראה שתוסיף לחיות עוד זמן רב.

אני כמובן לא הסיפור ולכן גם ביקשתי שלא לכתוב בשמי האמיתי. לא ביקשתי ולא אבקש הקלות – אני מסתדר, ואני מקבל מהקריה האקדמית אווה את כל מה שאני צריך, כפי שקיבלתי גם במהלך שירות המילואים.

ובכל זאת, בחרתי לכתוב כדי להאיר איזו פינה אפילה ולא מספיק מדוברת, וכדי לבקש מכם לשים לב: מסתובבים כאן בינינו עשרות אלפים כמוני: לוחמים ולוחמות, מפונים ומפונות, שורדים ושורדות

אילוסטרציה

נמשיך לחיות כאן ביחד

פאטמה היא מורה ערבית שמלמדת בבית ספר ממלכתי-יהודי. בראיון מיוחד במסגרת עבודה בתואר השני בחינוך, היא מספרת על האתגרים הייחודיים לתקופה

תקופת המלחמה לא שינתה את האווירה?

"המלחמה בהחלט שינתה את הדברים. לא נעים לשהות בחדר מורים, כל הזמן שומעים אמירות. אני יודעת שלא מתכוונים אלי אבל אני גם ערבייה, ובסופו של הדבר זה נגע בי באיזשהו מקום".

את יכולה לשתף במקרה שפגע בך?

"באחד הימים נכנסתי לחדר המורים בשבע וחצי בבוקר והייתה סערת רגשות. מורה דיברה בהתלהמות, ואמרה לי ישירות: 'כל ערביי ישראל צריכים להביע הזדהות ולהוכיח נאמנות, או שתלכו לעזה'. לקחתי את זה מאוד קשה ואמרתי לה: 'את לא תראי אותי עם השלטים, משתפת פוסטים באינסטגרם, זאת אני, זאת האישיות שלי ואני אמשיך להיות, אם אחרי תשע שנים זה מה שאת חושבת, זה עצוב מאוד, במיוחד שהבית שלך אצלי בכיתה'. אחר כך היא התנצלה ולמחרת ההנהלה עשתה ישיבה לכלל המורים בבית הספר ואמרה לנו שהמצב מאוד רגיש, ושאינן אחת מאיתנו שלא חווה את זה. ביקשה שנהיה סבלניות אחת לשנייה ושביחד ננצח".

"נוסף על כך יש מורה שבמשך חודש לא יצרה איתי קשר עין בכלל, כאילו הייתה מתחמקת ממני, וזאת מורה שהייתי איתה בקשר. ברור שנפגעת, אני לא קשורה לכל הסיפור הזה, הם יודעים מי אני, מה הדעות שלי. כולנו בני אדם ואף אחד לא רוצה שיהיו מעשים כאלה בשני הצדדים. מה שקורה עכשיו נורא, אבל אנחנו נמשיך לחיות כאן ביחד".

כבר כמעט עשור שפאטמה, ערבית-נוצרית, משמשת כמחנכת של תלמידים יהודים בחטיבת ביניים בבית ספר בצפון. לכאורה, תופעה נפוצה יחסית, במיוחד בשנים האחרונות – בשל הנשירה האינטנסיבית של מורים מהחינוך הממלכתי. בפועל, זו תקופה מאתגרת במיוחד ליחסי יהודים-ערבים בישראל, והאי הזה של מערכת החינוך, שבו מתקיים דו-קיום, אינו מובן מאליו.

תפסתי אותה לשיחה, במסגרת עבודה שהתבקשתי להגיש בקורס מחקר מתקדם בחינוך, בתואר השני בחינוך וחברה בקריה האקדמית אונו. "הגעתי לזה לגמרי במקרה", היא משתפת. "חיפשתי לעבוד כמורה לחינוך מיוחד או מורה לערבית, וחברה שלי שלחה לי שמחפשים מורה לערבית. התראיינתי והתקבלתי".

האם הסביבה שלך תמכה בהחלטה במעבר?

"בהחלט, קיבלתי הרבה מחמאות ופרגון".

ואין האווירה בבית הספר?

"בדרך כלל יש לנו בית ספר מדהים עם מבחר עצום של מורים ומורות מכל מגוון החברה הישראלית: יהודים, ערבים, דרוזים, מורות מוסלמיות, נוצריות כמוני, חילונים, דתיים, ימניים, שמאלניים. אני קוראת לזה ישראל הקטנה".

ומה בנוגע לתלמידים?

"זו אוכלוסייה לא פשוטה, אבל לרוב אני לא נתקלת בגזענות מצד הילדים. בתחילת דרכי הייתה תקופה עם הרבה פיגועים והייתי שומעת על כך מצד התלמידים, אבל לא לקחתי באופן אישי. מעבר לזה היחס היה מדהים וההורים משתפים פעולה".

ואיך זה מתבטא מול התלמידים?

"למשל, באחד הימים היתה בבית הספר פעילות. כל התלמידים התכנסו בחצר ונשאנו תפילה להחזרת החטופים. כשהסתיימה התפילה והלכתי לכיוון בית הספר, שמעתי תלמידים, שזאת השנה השלישית שאני מלמדת אותם, שרים 'שיישרף לכם הכפר'. זה שיר של אוהדי קבוצת הכדורגל בית"ר ירושלים, שיר מאוד גזעני. נכנסתי לכיתה ושיתפתי אותם ברגשות שלי, אמרתי שעצוב לי שהם מתנהגים ככה. אבל רוב הזמן אני לא נתקלת מצדם בגזענות ואני מקווה שעם הזמן נחזור לשגרה – בלי מלחמה".

יש רגעים מיוחדים שאת יכולה לשתף בהם בהקשר של המלחמה?

"בתחילת המלחמה, הכיתה ואני ערכנו סרטון עידוד למשפחות החטופים. צילמתי כל תלמיד עם משפט שמחזק, עם שירים ישראלים, ואמירה שכולנו תקווה שיחזרו בשלום, בריאים ושלמים. ערכתי את הסרטון וקיבלתי פידבקים מאוד חיוביים. אני לא יכולה לשכוח את העובדה שיש חפים מפשע שנחטפו לעזה. כשהייתה בבית הספר תפילה גדולה למען החזרת החטופים, השתתפתי בה והתפללתי לחזרתם".

כמחנכת, איך את מתייחסת לימי זיכרון של היהודים?

"בשנה הראשונה, כשהתבקשתי להכין טקס של יום הזיכרון לחיילים, חששתי לרגע. שאלתי את עצמי אני אעביר את זה. אין לי רקע, יש דברים קצת סותרים, אבל אמרתי שלקחתי על עצמי להיות מחנכת בבית ספר יהודי אז אני הולכת עם זה עד הסוף. קיימתי שיעורי שבו הצגתי את עצמי כאחת מהקהילה הישראלית, עם תעודת זהות כחולה, שמרגישה שוויון למרות שאין ממש שוויון. הזדהיתי עם הכאב שלהם, אבל גם לי יש כאב שאסור לי להביע. בשירת 'התקווה' תמיד אני עומדת אבל לא שרה. הסברתי שזה לא מייצג אותי כי אני לא יהודיה אבל אני מכבדת. ממש בתחילת דרכי הורים מכיתה אחרת שאלו את המנהלת למה אני לא שרה 'התקווה', והיא אמרה להם שזה לא מייצג אותי ושאיני מכבדת".

מה החלק הכי מאתגר והכי מספק עבורך בעבודה כמורה ערבית בבית ספר יהודי?

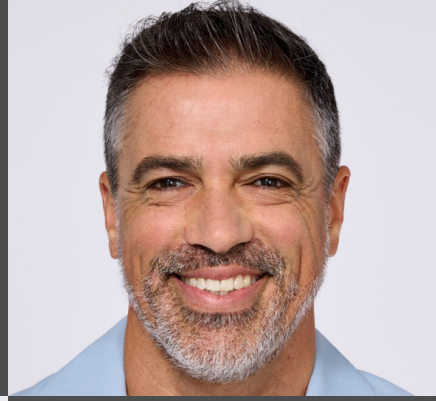
"עצם העובדה שאני מלמדת שם – זה מספק. כשהתחלתי, היו אולי שלוש מורות ערביות. היום כבר יש 15, ולא כולם מורים לערבית. יש למתמטיקה, לכימיה, לאנגלית. הרגע המספק מבחינתי הוא כשביקשו ממני לחנך. זה היה צעד כל כך אמיץ, חששתי מהתגובות של ההורים בתקופה של מתח מדיני, אבל אני כבר חמש שנים מחנכת וזה אומר שהם מרוצים מהעבודה שלי".

אילו שינויים היית רוצה לראות ביחס של מערכת החינוך היהודית למורים ערבים?

"האמת, לא הייתי דורשת שינוי. אני מקבלת את כל הזכויות שלי, את הכבוד שלי, את המענים שאני צריכה. טוב לי. אני לא מצפה שיתחילו ללמד על דברים שקשורים לערבים, כמו שערבים לא מלמדים כל כך דברים שקשורים ליהודים כמו החגים שלהם וכולי".

הסגל
האקדמי
זה MA
שעושה
את ההבדל

מתכונת
היברידית
זה MA
שיתאים
ללוי"ז שלך

הליווי
המקצועי
זה MA
שייתן לך
יתרון

תואר שני M.A. בחינוך

ניהול וארגון
מערכות חינוך

תקשוב
ולמידה

חינוך
הגיל הרך

ספורט

חינוך
מיוחד

שנה וסמסטר במסלול יישומי ומרתק, עם גמישות ללוי"ז שלך

✓ מתכונת היברידית (עם אפליקציית זום) או פרונטלית לבחירתך
✓ יום אחד בשבוע ✓ מוכר לגמול ומלגות

הקריה האקדמית אונו
Ono Academic College

מתחילים בנובמבר
לפרטים לחצו כאן <<

מייצרים חוסן לגיל הרך

נועה צור-ברוש, מהבוגרות הראשונות של החוג לחינוך וחברה, נכנסה ממש רגע לפני המלחמה לתפקידה החדש כמנהלת הגיל הרך ברשת ברנקו וייס. דיברנו איתה על המצב, על המורכבויות ועל המענה לתינוקות ולילדים

אי שם בראשית חודש ספטמבר נכנסה **נועה צור-ברוש** לתפקידה החדש כמנהלת תחום הגיל הרך ברשת ברנקו-וייס – תפקיד חינוכי נחשק ומשמעותי מאוד, באחת מרשתות החינוך הגדולות בישראל. צור-ברוש, בוגרת החוג לחינוך וחברה בקריה האקדמית אונו, הייתה משוכנעת שתוכל להיכנס לתפקידה בנחת, ללמוד את הצרכים השונים, להתפתח ולפתח את התחום.

ואז הגיעה השבעה באוקטובר, והמציאות התפוצצה לכולנו – וגם לה – בפרצוף. "נכנסתי להקים את התחום הזה ברשת שעד עכשיו לא התעסקה בו", היא מספרת. "מכיוון שכל המחקרים מהעשור האחרון מלמדים שכדי להשיג צמצום אמיתי בפערים צריך להפנות משאבים לגיל הרך – ללידה עד גיל שש, ובמיוחד עד גיל שלוש – החליטו בברנקו וייס, כארגון שמתעסק בצמצום פערים, שזה מהלך אסטרטגי משמעותי. היה ברור להם שחייבים להקים משהו".

ואז התחילה המלחמה

"הייתי בסך הכול חודש בתפקיד, וכמו הרבה ארגונים גם בברנקו וייס התגייסו מהר מאוד והתחילו ללוות יישובים ורשויות. מבחינתי, ניגשתי לזה באותה תפיסה שאיתה התבקשתי להקים את תחום הגיל הרך – הבנה שזה גיל קריטי שצריך להשקיע בו הרבה משאבים, קודם כל למניעה".

נועה צור-ברוש

מה קורה בתחום הזה בזמן המלחמה?

"אנחנו רואים היום מה קורה עם הילדים והנוער, ופחות בגיל הרך. עם זאת, ברור לכולם שאם לא ניתן מענה מקצועי מיטבי, אנחנו נראה ונחוה נזקים משמעותיים בעתיד, בקרב אלה שהיום הם תינוקות או ילדים קטנים. בזכות ההבנה הזו ברשת, התאפשר לי כבר בזמן אמת לתת מענה רחב לרשויות שאנחנו מלווים בצפון ובדרום".

מה כולל המענה?

"הדרכה חינוכית התפתחותית מוכוונת טראומה. יש לנו מודל הדרכה שיש בו מרכיב של העברת ידע על טראומה ואיך זה משפיע על הילדים ועלינו כצוות חינוכי, וגם על ההורים. המודל גם מאפשר איתור של ילדים שהייתה להם נסיגה בעקבות המצב. בעצם, המטרה היא לתת לכולם כלים להתמודד, וגם לשמש גב מקצועי ורגשי לצוותים".

מה את חווה בקרב הילדים?

"עם כל זה שהמשבר נוראי לכולם, אפשר לראות את החשיבות של מרכיב החוסן. אלה שמרכיב החוסן אצלם חזק, יש להם יותר יכולת להתמודד עם המשבר ולהמשיך בשגרה. בישובים שמרכיב החוסן שלהם חלש יותר – יש צורך בסיוע, מלידה ועד כיתה י"ב, בכל ההיבטים".

מה קובע או מייצר את החוסן הזה?

"קהילה היא מרכיב חוסן, משפחה מלוכדת היא מרכיב חוסן. כלים להתמודד עם מה שאתה עובר – זה חוסן. המרכיב הפיזי, המנטלי, הרגשי, הרוחני – ככל שיש מי שממלא את המרכיב המנטלי, הרגשי, יש יותר חוסן. מדריכה חינוכית שנכנסת למעון היא מרכיב חוסן, למשל. וככל שיש לאדם יותר מרכיבי חוסן, או ניתנים

לו כלים שמייצרים חוסן, מן הסתם היכולת שלו לעבור את הטראומה גבוהה יותר".

צור-ברוש הייתה מהראשונות לסיים את המסלול בחינוך בקריה האקדמית אונו, אי שם לפני יותר משני עשורים. הזיכרונות שלה מימי התואר והכלים שקיבלה במהלכו, מלווים אותה גם כיום בתפקידיה השונים. "יותר מכל דבר אחר, כבר אז אונו שמו בפרונט את המחויבות להתמודד עם החברה הישראלית על כל המורכבויות שלה", היא אומרת. "הייתה הבנה שזאת החברה, זאת המדינה, וכולנו נחיה כאן יחד ומן הראוי שנדע איך לנהל את הרב-תרבותיות הזו, בטח בעבודה החינוכית".

"אני חושבת שזו אחת העוצמות של הקריה האקדמית אונו, ואני מאמינה שעד היום ממשיכים לעסוק בזה, ולא משנה באיזה תואר ובאיזה מסלול. היום, יותר מתמיד, זה קריטי – לדעת להתווכח, לדעת לא להסכים, לכבד ולעבוד ביחד, ולדעת שאנחנו פה למטרה יותר ראויה רק מעצמנו".

יש לך מסר לסטודנטיות ולסטודנטים שלנו בתקופה המורכבת הזו?

"קודם כל שלהיות חלק מקהילה, ממסגרת – זה גם חוסן. בתקופה שלי המכללה הייתה בית ואני מאמינה שגם היום זה כך, וקהילת סטודנטים חזקה היא חשובה מאוד גם בתקופות כאלה. מעבר להכול, אני חושבת שהלימודים גורמים לנו לא לוותר. יש בזה אמירה, שלא מוותרים על החברה הישראלית. והכלים שאתם מקבלים – הם קריטיים בחברה הישראלית היום".

עשינו היסטוריה

נור כיוף כבר רשמה נקודת ציון ככדורסלנית הדרוזית הראשונה שנבחרת ישראל. לפני חודש היא גם הביאה תואר ראשון להפועל לב ירושלים ועכשיו היא לומדת במרץ כדי להביא לעצמה גם תואר אקדמי ראשון

בשקט-בשקט הופכת הקריה האקדמית אונו לאימפריה ספורטיבית יוצאת דופן בנוף האקדמי הישראלי. אחרי הטניסאים והכדורגלנים שהגיעו בהמוניהם לתואר הראשון וגם השני, הגיע תורן של הכדורסלניות.

כמה מהן כבר החלו ללמוד בשנתיים האחרונות בקריה האקדמית אונו, חלקן במסגרת פרויקט של מי שלקח על עצמו לרכז את הנושא – שמוליק ברנר, מאמן של עירוני רמת גן, שבעצמה נחשבת להפתעת העונה בליגת העל בכדורסל, שם היא ממוקמת בשעת כתיבת שורות אלה במקום השני.

אחת מכוכבות הכדורסל הנוצצות והמיוחדות שהחלה את התואר הראשון שלה בקריה האקדמית אונו, היא **נור כיוף**, שחקנית נבחרת ישראל בכדורסל וגם שחקנית הפועל לב ירושלים – קבוצה שהוקמה ממש בשנים האחרונות והעונה חוללה הפתעה גדולה כשזכתה בגביע המדינה והייתה לא רחוקה מזכייה גם באליפות.

כיוף, בת 22 שמתגוררת בעוספיה, היא תופעה נדירה יחסית: ספורטאית דרוזית, והראשונה מהעדה לשחק בנבחרת ישראל לנשים בכדורסל. היא גדלה בבית ספורטיבי מאוד, ואביה סמיח מנהל כבר שנים את מועדון הספורט והכדורסל ביישוב מגוריה.

איך זה מתבטא?

"בעיקר בעניין הנוכחות הפיזית כשיש משחקים ואימונים, שאי אפשר לוותר עליהם. המרצים מאוד נחמדים והולכים לקראתנו, כדי שנוכל לעמוד בדרישות ולהצליח גם בלימודים ולשלב אותם עם הקריירה הספורטיבית".

אחרי שנה מוצלחת כל כך, מה היעדים הבאים?

"לסיים את התואר, אבל כמובן – לשחק באירופה, ביורוליג ולהוביל את נבחרת ישראל שזה חלום הילדות שלי. אני אמנם כבר בסגל, אבל אני רוצה להיות מהמובילות. חשבתי לצאת לאירופה כבר השנה, אבל אני כנראה אשאל כי אני צריכה עוד זמן".

דיברת על החיים שאחרי הספורט. מה בתכנית?

"האמת שהשבעה באוקטובר לימד אותי לא לקבוע תוכניות מראש. אני מחכה ליום שאחרי וכשאניע אליו כבר אקח את ההחלטה הנכונה".

מבחינתה, השנה האחרונה הייתה מיוחדת מאוד. קודם כל, כמובן, בזכות ההישגים על המגרש. "עשינו היסטוריה והבאנו גביע למועדון חדש לגמרי", היא אומרת. "למרות זאת התאכזבתי מאוד שלא זכינו בדאבל. לא נפלנו מאליצור רמלה, אבל בסוף הן זכו באליפות ומגיע להן. ננסה לזכות בשנה הבאה".

ומבחינה אישית?

"מהבחינה האישית עשיתי קפיצת מדרגה גדולה, ואני צריכה לקחת את השנה הזאת ולמנף אותה כמה שאפשר לשנים הבאות".

בימים הללו היא מחלימה מניתוח בברך, על מנת להיות מוכנה לעונה הבאה, ובדרך מתקדמת במהירות להשלמת התואר הראשון. "באתי ללמוד כי אני חושבת שהגיע הזמן, והרגשתי שאני מוכנה לשלב בין הכדורסל לבין הלימודים – משהו שהיה מבחינתי אתגר", היא מסבירה. "בחרתי ללמוד משהו שאני אוהבת – חינוך וספורט, גם מתוך איזו מחשבה על היום שאחרי הכדורסל כי אנחנו, הספורטאים, מסיימים את הקריירה בגיל צעיר יחסית".

מה את יכולה לספר על הלימודים?

"הלימודים מאוד כיפיים, מעשירים אותנו. הכרתי אנשים חדשים, חברים, אנשים מדהימים. לקחתי המון כלים מהקורסים שאני לומדת. האמת שבעיקר, כל המרצים אכפתיים ומנסים לעזור לנו וזה לא מובן מאליו".

לא למדנו כלום?

בתי הספר הארעיים: לקח מהעבר או המשכיות מדיניות הכאוס?
ד"ר מוחמד אבו נסרה מהחוג לתואר שני בחינוך מנסה להבין

ד"ר מוחמד אבו נסרה

כל אלה לצד אתגרים לוגיסטיים ופדגוגיים במערכת החינוך, ובהם מחסור בכוח אדם ובמבנים, חוסר מוכנות של המורים להוראה מרחוק, היעדר הכשרה מותאמת למורים, כמו גם מענה חלקי בלבד של המערכת לחוסר במחשבים בקרב ילדים רבים, מה שמנע מהם את האפשרות ללמוד ולקבל את הזכות לחינוך.

מלחמת חרבות ברזל חושפת את מערכת החינוך בישראל במערכותיה בשנית ונראה כי מציאות זו, שאפיינה את תקופת הקורונה, קיימת גם כיום למרות התרגול החוזר של המערכת לחינוך במצבי חירום.

כך, ההחלטות על למידה בזום או בבתי הספר מתקבלות ברגע האחרון, לעיתים תוך חוסר הלימה בין הוראות פיקוד העורף לבין הרשויות המקומיות שנאלצו להתמודד עם לחץ הורים, שחששו שתנאי המיגון בבתי הספר אינם הולמים את המצב ולכן לא יוכלו לתת מענה ראוי.

חוסר הוודאות אודות תנאי הלמידה ומידת התאמתם לתנאי המשבר שנוצרו הותיר את מנהלי בתי הספר, את המורים, ואת ההורים וילדיהם במצב של בלבול וחוסר מוגנות, שהתווספו לקשיים הרגשיים שהיו קיימים ממילא בציבור הישראלי.

לצד כל אלו, גם הטיפול בילדים שפונו מבתיהם לקה בחסר. ימים ארוכים עברו מאז פרוץ המלחמה והתלמידים המפונים למדו במגוון מסגרות חינוך, בחלקן מאולתרות, שהן פרי של יוזמות אזרחיות מבורכות, אך כמעט ללא תאום של משרד החינוך.

ניהול המדינה בשני המשברים המטלטלים שפקדו אותה, משבר הקורונה ומלחמת חרבות ברזל, מאפשר לנו לבחון את הניהול האסטרטגי והחוסן של מערכת החינוך במדינת ישראל. נעשה זאת באמצעות התבוננות בבתי הספר הארעיים שהוקמו על מנת לתת מענה, ונבחן האם הופקו לקחים.

הסתכלות לאחור בציר הזמן לעבר הלא רחוק, מחזירה אותנו לניהול משבר הקורונה, שהתאפיין בחוסר ודאות בתהליך קבלת ההחלטות ובקביעת מדיניות, בקבלת החלטות ברגע האחרון, בהפצת מסרים סותרים לציבור ומאבקי כוח בלתי פוסקים בין המשרדים הממשלתיים (למשל משרד החינוך, הבריאות והאוצר) אשר עכבו תקציבים וטיפול בבעיות.

אתגר הפעלת בתי הספר הארעיים מעלה שאלות ותהיות גם אודות מוכנות כוח ההוראה למצב זה, אם בשל חוסר ההכשרה של מורים המלמדים במסגרות אלה ואם כיוון שחלק ניכר מהמורים הם מפונים הסובלים מרווחה נפשית נמוכה, מה שמאתגר עוד יותר את היכולת ללמד ולתמוך בתלמידים בתנאים ובמשאבים הזמינים בבתי הספר הללו.

את המחיר של חוסר מוכנות המדינה בכלל ומערכת החינוך בפרט למצבי חירום ישלמו בני ובנות דור העתיד שרבים מהם חוו על בשרם שני משברים שפגעו באיכות החינוך שלהם, שהיא זכות בסיסית.

חמור מכך, משרד החינוך הוביל וואקום ניהולי-חינוכי במרכזי המפונים ומדיניות חסרת יציבות ואחריות המנותקת מהשטח וצרכיו. תחילה, הפעיל המשרד את מרכזי החינוך באמצעות מתנדבים, שלמען גיוסם הוא יזם מסע פרסום בכלי התקשורת. למרות הפנייה המסיבית למוקד ולמרות המחסור המשווע בכוח ההוראה במרכזי המפונים, מנתוני משרד החינוך עלה כי רק כ-240 מורים ומורות שובצו לעבודה במרכזי המפונים מתוך 7,800 מורים ומורות שפנו למוקד המשרד.

הפונים שנאשו מההמתנה, פנו באופן עצמאי לעמותות המפעילות מסגרות חינוכיות במרכזי המפונים, ועסקו בעצמן בחיפוש אחר אנשי הוראה דרך רשתות חברתיות של העובדים.

באופן תמוה, למרות ההיצע הגבוה של מורים ומורות בעלי ניסיון שביקשו להתנדב, המשרד החליט להעסיק במרכזים עובדים ללא ניסיון בהוראה בבתי ספר, דוגמת מדריכים בתחומים שונים. זאת לצד מורים שהתפנו בעצמם מבתיהם.

הפתרון האולטימטיבי למצב היה הקמת מסגרות חינוכיות לתלמידים המפונים באמצעות משרד החינוך, בניהולו ובפיקוחו, כראוי לחינוך ממלכתי ציבורי. היעדר כל אלו הציף שוב את אותם ליקויים שעלו במצבי משבר וחירום קודמים, המתבטאים בחוסר תיאום ושיתוף הפעולה בין משרד החינוך, השלטון המקומי ומשרד האוצר.

פגישה, חצי פגישה

האמנם מפגש מוסיקלי חד-פעמי יכול לסייע בהתמודדות עם מצבי הדחק שאליהם מובילה אותנו המלחמה? מתברר שישנה אפשרות כזו, ובקריה האקדמית אנו לומדים הסטודנטים ליישם אותה במציאות

אחת מגישות הטיפול המתאימה למצב מלחמה ונפוצה במערכות הבריאות השונות גם בעתות שגרה, היא טיפול במוסיקה בפגישה אחת. בקצרה, בטיפול באופן הזה המטפל והמטופל נפגשים באופן חד פעמי ובהתאם לכך מבצעים תיאום ציפיות ומגבשים מטרה שהשגתה דרך עשייה מוסיקלית ו/או האזנה למוסיקה לא רק אפשרית, אלא יכולה גם להקל על המטופל באופן יעיל וממוקד.

בימים של שגרה, טיפול במוסיקה בפגישה אחת מיושם בעבודה עם ילדים ומבוגרים המאושפזים לזמן קצר במחלקות שונות בבתי חולים כלליים ופסיכיאטרים. בעת מלחמה, מטרות הטיפול בפגישה אחת הן הפחתת חרדה, רגיעה, שיפור תפיסת המציאות (על מה אני שולט ועל מה לא), העלאת היוזמה והרצייה של המטופל לשינוי ועוד.

המוסיקה משמשת נדבך מרכזי בגישה זו ומשמשת אמצעי לא מילולי שדרכו המטופל יכול להביע את רגשותיו או לחוות חוויות משמעותיות ומרפאות דרך האזנה למוסיקה, שירה או נגינה.

התכנית לטיפול במוסיקה בקריה האקדמית אנו היא היחידה בישראל השמה דגש מיוחד על הוראת שיטות וטכניקות בטיפול במוסיקה המיושמות במערכות הבריאות. גישת טיפול במוסיקה בפגישה אחת נלמדת בתוכנית ומיושמת על ידי הסטודנטים בעבודה המעשית.

לפיכך, הכשרת הסטודנטים שלנו לטפל באנשים המתמודדים עם טראומות גופניות ונפשיות, כמו גם מחלות ונכויות במערכות הבריאות השונות, מקנה לסטודנטים כלים יישומיים בעבודה עם מטופלים בכל הגילאים המתמודדים עם קשיים רגשיים וגופניים הקשורים למצב המלחמה שבו החברה הישראלית נתונה כעת.

מצב המלחמה שבו ישראל נמצאת מאז השבעה באוקטובר יצר מציאות בלתי נתפסת, הדורשת התמודדות עם אתגרים מורכבים בפן האיש, המשפחתי, הקהילתי והלאומי. בין אלה: תחושות הסכנה, האיום, חוסר הוודאות, אובדן ושכול מעוררים קשיים נפשיים כגון חרדה, דיכאון, פחד, וחוסר ביטחון.

המציאות הזו דורשת מענה ופתרונות במגוון תחומים, ותחום בריאות הנפש הוא המרכזי שבהם. לאור זאת, אנשי מקצוע מתחום הטיפול הנפשי התגייסו מתחילת המלחמה באופן חסר תקדים לסייע לאנשים בליווי ותמיכה בעת קשה זו ומשמשים משאב מרכזי בהתמודדות נפשית ותפקודית בעת המלחמה.

טיפול במוסיקה הוא אחד ממקצועות הטיפול הנפשי הקיים מזה עשרות שנים, שעשוי לסייע במגוון דרכים בהתמודדות עם קשת רחבה של בעיות הקשורות למצב מלחמה בכלל ולטראומה גופנית ונפשית בפרט. ספרות המחקר בטיפול במוסיקה העוסקת בטראומה היא רבה ורחבה, ומבוססת על ניסיון רב שנים של מטפלים ברחבי העולם במתן סיוע לאנשים שחוו קשיים הקשורים למלחמה.

קצרה היריעה מלסקור כאן את כל השיטות וטכניקות הטיפול העוסקות בטראומה בהקשר למצב מלחמה. עם זאת, ראוי לציין כי מצב מלחמה וטיפול בקשיים הקשורים למצב זה מחייבים בהכרח התאמת דרכי הטיפול המסורתיות, ובאופן ספציפי הגמשת מערך הטיפול. מכיוון שמצב מלחמה מתאפיין באופן מובהק בקטיעה של השגרה היומית ובחוסר וודאות בחיי היומיום, נדרשת גישה המותאמת אישית לכל מטופל ולמצבו הייחודי בכל רגע נתון.

MUSIC IS THERAPY

תואר שני (M.A.) בתרפיה באמצעות מוסיקה

on music
בית הספר למוסיקה
הקריה האקדמית אונו

ASA
בית הספר
לחברה ואמנויות

Ono
הקריה האקדמית אונו
Ono Academic College

המועצה להשכלה גבוהה אישרה את פתיחת התכנית | הענקת התואר מותנית באישורה. התכנית כפופה לשינויים.

"אופרה בסווינג" - הופעה מרתקת וייחודית

התזמורת הסימפונית הישראלית ראשון לציון, טריו הגיזז של ירון גוטפריד וזמרת הסופרן עינת ארונשטיין הובילו תכנית צבעונית, שכללה יצירות מהבארוק ועד לאימפרסיוניזם, וכן שירים ישראלים. הופעה זו היא חלק ממסע מוסיקלי, שהחל בבכורה בהיכל העיר האסורה בבית ג'נינג ועלה באולמות נחשבים בארץ ובעולם. האירוע התקיים כחלק מסדרת הקונצרטים 'מסע מוסיקלי מחוץ לקופסא' שמתקיימת כמדי שנה בקריה האקדמית אונו, בקרוב תפורסם העונה הבאה.

BA לי לטפל

תואר ראשון במדעי ההתנהגות
התמקדות בטרומה
באמצעות טיפול בידאו תרפיה

הקריה האקדמית אונו

Ono Academic College

מקצועות להתמודדות עם טרומה לומדים בקריה האקדמית אונו

הקריה האקדמית אונו

Ono Academic College

טל' 03-5311888 | www.ono.ac.il | info@ono.ac.il

[מוזמנים לבקר בעמוד הפקולטה שלנו](#)